

Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Drámaszöveg

Korda Bonifác

Színház- és Filmművészeti Egyetem, Sinkovits Imre
Színházművészeti Intézet

Témavezető: Dr. Timár András, egyetemi adjunktus

Tiszazug

Szereplők

Hajnalka

Komló - a férje

Hunyor - a fiuk

Bösvény - bába

Bíró

Asszonyok

A tárgyalóteremben vagyunk, a Bíró a bal oldali emelvényen ül, a nézők, mint esküdtszék. Bevonul Hajnalka. Lassan sétál, mintha nem is értene, miért van itt, ugyanakkor tele van göggel. Mikor jár, hölgy. Mikor áll, parasztasszony. Gyakran megáll, fölneéz, az egész mozgásában van valami mesterséges. Lassan megérkezik középre, ahol a szék áll. Mögötte a Bíró ül, őt csak hátulról világítja meg a fény. A nőt szemből is, amikor leül.

Bíró: Kire haragszik?

Hajnal nem néz fel.

Bíró: Érti, mit kérdezek? *(csönd)* Magának volt egy fia, igaz? *(Hajnal bólint, de nem néz fel)* Magának volt egy férje is, igaz? *(Hajnal bólint, de nem néz fel)* Hát, akkor kire haragszik maga? Ki ártott magának?

Hajnal: *(még mindig lehajtott fejjel)* Nekem, kérem, senki.

Bíró: Akkor miért van itt? Ha magának nem ártott senki, nem haragosa senkinek, nincs miről beszélni. Kire akar akkor

vallomást tenni? *(Hajnal a fejét rázza, a bíró hangnemet vált)*
A férje katona volt, igaz?

Hajnal: Mint mindegyikük. Aztán leszerelt.

Bíró: Mint mindegyikük.

Hajnal: Már aki hazagyütt... hazajött.

Bíró: De akkor a maga ura hazatért.

Hajnal: Haza.

Bíró: Épségben. *(Hajnal bólint)* Boldogságban, békességben.
(Hajnal bólint) Egészségben, betegségben. *(Hajnal bólint)*
Ameddig... *(Hajnal először néz fel, szeme megvillan.)*

Hajnal: ...mikor elvitték, még élt.

Bíró: De mikor visszahozták?

Hajnal: Mikor visszahozták. Arra nem emlékszem.

Bíró: Nem emlékszik? Nem emlékszik, hogy élt-e a férje, mikor hazajött?

Hajnal: *(mint a liba, úgy húzza ki magát)* Kérem, én nem emlékszem.

Bíró: *(gyanakvóan)* Talán megsebesült?

Hajnal: Testileg kevésbé.

Bíró: Maga azt állítja, hogy nem tudja, élt-e a férje, amikor a háborúból megjött.

Hajnal: Azt állítom.

Bíró: Előtte élt a maga férje?

Hajnal: De még hogy! Az én drága férjem úgy tudott mulatni...

Bösvény hangja beszűrődik a színfalak mögül, mintha már itt is jelen lenne. „Mit kínlódsz vele!” – mondja. Legyek donganak

néhány másodpercig, aztán elhallgatnak. A szék alól előbújik Komló, fölnéz Hajnal lábai közül, Hajnal folytatja a monológot.

Hajnal: ...úgy élt, mint senki más. *(rosszallóan, de vidáman)* Úgy is hívták...

Komló: Hajnalkám!

Hajnal: Komló!

Itt már nem a tárgyaláson vagyunk. Komló ingben, gatyában; ittas, de nem részeg, inkább játékos.

Komló: *(előkészít a szék alól, a hátát látjuk)* Hajnal, az anyád úristenit, te egyre szebb vagy, a huncut mindenedet! *(megkerüli a széket, hirtelen maga felé fordítja)*

Hajnal: Alszik a Hunyorka!

Komló: Végre.

Hajnal: Egész nap lázasan feküdt, nem kéne felkölteni.

Komló: Csak halkan. Csak halkan öklel a kan. De annál szorosabban ölel. Nem mész sehova! *(feldönti a széket, Hajnalka hátrálni próbál, Komló meg megy utána, mint a vadkan, aki szagot fogott gombászás közben)*

Hajnal: Pszt! Csönd már!

Bíró: Szerette maga a férjét?

Komló: Úgy szeretlek, kis angyaltrombita, te gyűszű, te nem is tudom, mi, te bitang, te szutykos kis kurva!

Hajnal: Hagyd abba! *(begurul az asztal, rajta üres edények, poharak)*

Komló: Jó, jó. Megeszem a szád, megeszem a kezeid, a májadat, a léped, kieszem a szivedet a helyirül.

Hajnal: Hagyj valamit vacsorára is!

Komló: Az utolsó vacsoránkra. Olyan éhes vagyok. Olyan éhes vagyok már most. Nem lehet most megenni mind? Nem lehet?

Hajnal: Nem. Ez az utolsó vacsoránk.

Bösvény: Mit kínlódsz vele!

Komló: Mire lehullanak a levelek, visszagyöväk.

Bíró: Szerette a férjét?

Hajnal: Persze... *(egyszerre válaszol a Bírónak, és közben kételkedve szól Komlóhoz)*

Komló: Ne húzzad azt a csinos szádat, mert leharapom azt is! Megmondtam. Itt leszek. Egyet pislantasz, és...

Hajnal: ...ne beszéljünk erről...

Komló: ...ittthon leszek. Miről?

Bíró: És az ura magát?

Hajnal: Az egészről.

Komló: Már hogy ne beszéljünk róla?

Hajnal: Ne...

Komló: Te meg az aggodalmaskodásod... a prücsök is kettőt köhint, te mán azt hiszed, meg akar halni.

Hajnal: A bába megmondta.

Bösvény: Mit kínlódsz vele!

Hajnal: Hogy gyöngé a tüdeje. Háromszor kellett a fenekére verni.

Komló: Ennek is több, mint tíz éve. Őt is el akarta hajtatni veled, mint a...

Bíró: Szerette magát a férje?

Hajnal: Nem, nem akarta, nem volt, már akkor sem, a Hunyor meg most is beteg! Na, elég legyen! *(leszállnak az asztalról, mintha*

vágás lenne az emlékből, begurul két szék, és azon folytatják, közben enni kezdenek, főtt krumpli van, de kevés)

Komló: Azért az előzőnél jobban foglak, nem?

Hajnal: Az csak a vagyonomért vett el.

Komló: Sokra megyünk most azzal.

Hajnal: Akkor még mentünk. Csak sok volt a kőcség.

Komló: Hát Pest? A nagyságosasszony mondott valamit?

Bíró: A gyereket szerette?

Hajnal: Mikor? *(kétértelmű válasz)*

Komló: Mikor fenn szógáltál. Nem jobb ott?

Hajnal vállat von, fintorog.

Bíró: Mikor házasodtak?

Hajnal: Régen volt. Nem emlékszem.

Bíró: Arra csak emlékszik, milyen volt az esküvő.

A székek és az asztal egyre kijebb gurulnak, a széken marad Komló, ő is takarásba ér velük.

Hajnal: Vidám.

Bíró: És mikor volt?

Hajnal: Talán tízben.

Bíró: Nem nyolcban?

Hajnal: Nem. Vadházasságban éltünk soká; azt nem tudom, mikor esküdtünk, arra nem bírok emlékezni.

Bíró: Nem?

Hajnal: Nem.

Bösvény halkán kacarászik a mondatot hallva.

Bíró: Az ágyasát este tíz óra után „úgy hurcolták az esküvőre, mint a marhát” *(iratokból idézi)*. Trágyás papucsban, esti beszélgetés közben vitték el a jegyzők, az asszony biztatására, hogy ne éljenek már hit nélkül. Akkor elvetette magát erővel. *(zene csendül fel a háttérben, és lassan feljön a fény a hátul kifeszített lepelre – miközben zajlik a bevonulás árnyjátéka, a Bíró katonadalt énekel – versenyt futnak hangerőben Hajnal monológjával)*

Hajnal: Hozzám nem! Hozzám nem kellett hurcolni! Elhurcolni! Azt kellett. Sose volt még olyan száraz a föld! A levegő megtelt szutyokkal, és a szutyok csak nőttön-nőtt. Mi meg már ki se láttunk belőle. Sötét volt, sötét éjszaka négy éven át! Nem volt elég a szutyok. A föld megtelt szagokkal. Rothadással, bűzzel, a nyers hús oszlásának émelyítő, nehéz párájával. Ettől pedig csak még éhesebbek lettünk. Ha lett volna erő, rohanunk, de a nyomor a földre kényszerített, és ott már csak orral lát az ember, olyan közel a talajhoz. Hát szagoltunk, hogy teljen a tüdünk a gyomrunk helyett. Amíg ült a fejünkön ez a hatalmas izé, addig mink meg, mint a fosztott csirke. De le mégse vágtak. Na de a kés! Arra emlékezem!

Miközben Hajnal a monológját mondja, Bösvény lemászik az emelvényről, a színpad pedig megteleik: minden elhaladó katona után egy nő telepszik a szék köré szétszórva, Bösvény pedig lassan sétál a kupacok között, mintha azt méregetné, ki hány kiló lehet. Olyanok a nők, mint az szétrohadó krumpliszsákok, a vajákosasszony is sovány még, folyton azt hajtogatja, "Mit kínlódsz vele!" A zsákok lassan mintha ébrednének, dideregve kezdenek beszélni. Ennek a jelenetnek a kezdete akkor van, amikor elhallgat a zene. Ekkor már sötétben van Hajnal.

A1: Drága jó istenem, sohase hittem, hogy egy ilyen rossz embert ily nehezen lehet elfelejteni! Édes jó istenem, adj nekem erőt hozzá, hogy megnyugtassam magam!

A2: Hiszen nem érdemli meg tőlem, de nem bírom felejtteni! Jaj, jaj, jaj, nekem, egyetlen rossz férjem!

A3: Uram, segíts meg engem, adj erőt ennek a szomorú bánatomnak az elviselésére! Jaj nekem, egyetlenegy jó uram, csak még eccer tudnálak látni életbe!

A4: Nekünk a legszebbik estét Fekete színre festették; Fekete színre festették.

A5: Bú ebédünk, bú vacsoránk; Szerencsétlen minden óránk, Szerencsétlen minden óránk.

A6: Búval terített asztal. Bánattal teli pohara. Én azt éjjel-nappal iszom, Soha ki nem fogyaszthatom.

A7: Komor felettem az ég is, Elhagyott a reménség is; Csak a bánat s keserűség! Még a testvér is ellenség.

A1: Istenem, rám szakadt mind a gyermek! Mint a fióka úgy tátja száját; ha éhes ordít, hát mindig csak ordít!

Bösvény: Mit kínlódsz vele?

A2: Itt hagyott magomra, hát a beteg anyámat is itt hagyta velem! Anyám nyomjad csak az ágyad, míg tudod!

Bösvény: Mit kínlódsz vele?

A3: Kisfiam, ha majd téged visznek katonának, de sok bajba leszel még! Inkább földbe tennélek magam, mint a sárba hordjon a csizma talpa.

Bösvény: Mit kínlódsz vele?

A4: Fekete estében sincsen nyugodalmom, a szomszéd, ha aludni térek, úgy köhög! Adj néki és nekem is pihenőt, uram!

Bösvény: Mit kínlódsz vele?

A5: Csak eszik, iszik és megin' eszik a lábatlan!

Bösvény: Mit kínlódsz vele?

A6: Nincs mit adni. Hát hova menjek? Ipphogy, ami van, az elég nekem is egy falásnyira.

Bösvény: Mit kínlódsz vele? *(Bösvény szinte érthetetlenül beszél, egy teljes jelenetbe telik, mire egy mondat úgy hagyja el az ajkát, hogy nem lesz belőle állatias torzulás)*

A1: Veresre fútt a kezemet a szél!

A2: Elkorhadtak a templomi padok!

A3: A kilincsbe akadt a kabátom, az is kiszakadt!

A4: Istenem, hogy krákog a szomszéd!

A5: Úgy fájnak a térdeim...

A6: Nem tojik a kendermagos!

A7: Föleszik a házat is!

A1: Még mindig nem jött vissza...

A2: Összefagytak az ujjaim!

A3: Csak a csücskét hagyd meg nekem!

A4: Olyan dühös vagyok!

A5: Haszontalan! Nem sok erőm van, de lábam még mindig több, mint neked!

A6: Néz, néz, folyton csak néz...

A7: Gyűlöllek.

Bösvény: Mit kínlódsz vele! *(ismételgeti)*

Szépen lassan egyre hangosabb, dühösebb és kicsinyesebb lesz a gajdolás. Bösvény, mint kedves anya, mindet megsimogatja, egyik helyről szalad a másikra, egészen olyan, mintha ő volna, akinek ez a sok gond a nyakába szakadt, és már sajnálni kezdi az ember. De valahogy minél többet csitít, annál hangosabb a jajveszékelés. Egyszer csak begurul egy elfekvőben lévő beteg (az a színész játssza, aki a Bírót), az asszonyok siráma lassan

imádságos énekké nemesedik, gyertyát gyújtanak. Bösvény a test felett, mint Tulp doktor vizsgálódik.

Egyszerre, mint ének: Gyűlöllek.

Halk suttogás, az asszonyok szépen lassan kihátrálnak, egyedül hagyják Bösvényt a beteggel. Hosszú ideig néma jelenet, végigtapogatja a testet, ahogy a gyertyák kialszanak. Legyek dongását lehet hallani. És most látjuk az első méregkeverést. Bösvény lassan tudja csak megformálni a szavakat, mintha most tanulna beszélni.

Bösvény: Cic-cic-cic-cic. Láttad már szülni a tehenet, pici cicuka? Gyere, gyere! Cic-cic-cic-cic! Én láttam már. Amikor a tehén szül, mintha meghalna közben. Legalábbis ezt képzeltem györkőcként. Nagy barna szeme van a tehénnek, mint az üveggolyó. Fájdalmasan prüszköl, alig bír talpon maradni, amíg aztán egyszerre csak összeesik, és oldalra vágja magát. Hát nem gyönyörű, cicamica? De sok tehenet láttam elleni! Ott fekszenek, szemükben a kínok kioltják az értelmet. Pedig a marha nagyon okos állat. Nemkülönben a légy is. **(előveszi a légypapírt)** Csak hát a légy nem tud ellenállni, az evés örömének, ezét a légynek meg kell halnia. Cic-cic-cic-cic! Amikor a tehén már fekszik egy ideje, egyszerre rángani kezd, és valami a túlsó felén elkezd dudorodni. Valami fehér váladék. Az ember már azt hinné, tej folyik a haldokló tehénből, de nem az. **(előveszi az üveg tejet, meg a tálkát, és önteni kezd)** Az bizony a borja. Fehér burka van a bornyúnak, mintha lepedőbe akadt volna. Nyálkás, folyós lepedőbe. Olyan rozoga, olyan beteges. Mintha egy pólyába lenne bugyolálva a bocibaba. Vagy mint a beteg a paplan alatt, mikor izzad nyár idején. Visszataszító jószág, annyi szent. Állni sem tud magától, enni sem tud magától, terhére van az anyjának, terhére van a gazdának, terhére van a világnak a kisborjú, mikor megszületik, érted, cicuska? És tudod, mi a legrosszabb? Szoptatni kell. Kétszer annyi marha, kétszer annyi széna! Folyton éhesek, folyton ennének, folyton szopna a borjú az

anyjából, aki már majdnem meghalt azért, hogy ő megszülessen. Halálra szívná anyját, ha megtehetné. A borjú olyan, mint a légy: telhetetlen. **(a légyapapírt a tejbe áztatja)** Te pedig cicuska, olyan vagy, mint a borjú. Hát meg kell halnod. **(megitatja a tejjel, és elkezdi kitolni a kocsit, közben újra összeakadnak a szavak a szájában)** Egész életed csak így kap értelmet. Futottál, játszottál, sírtál, nevettél, egész életedben csak nőttél, mint a kalász, csak etted-etted a sok földet, ittad-ittad a sok vizet, most aratni köll. Anyád mellét szíttad, nőid mellét szíttad, asszonyod mellét szíttad, ha lányod volna, az ő mellét színnád. Anyád mellét szíttad, nőid mellét szíttad, asszonyod mellét szíttad, ha lányod volna, az ő mellét színnád. **(kifele menet elhalkul a beszéd, a takarásban a Bíró visszamászik az emelvényre, Bösvény főzni kezd fönt, légyzümmögés, és a háború zajai hallatszanak, lassan jön fel a nap, és mire hajnal van, a zajok abbamaradnak)**

Bíró: Történt, hogy a faluban a bábaasszony beteg mellett ült. A beteget nagyon lepték a legyek. „Jaj, nem győzzük lélekkel, - panaszkodtak, - bár a jóisten segítene rajta, hogy lepik a legyek szegény beteget.” „Majd én segítek rajta.” **(Bösvénnyel együtt)** Hozatott a boltból légyapapírt, s tányérokba áztatta a halálfejes sárga papírt s körülrakta vele a beteget. De a legyek csak lepték a beteget: Kávét kért s jó cukros, tejes kávét öntött a papírra, akkor majd nem jönnek a legyek. Ahogy elfordultak, a kis cica odament s megitta a kávét. Addig, addig beszélgettek, a cica elkezdett sírni. „Mi baja a macskának, mi baja a macskának?” - Megdöglött. A bábának feltűnt a kis macska halála. Hazament s a szobában a tányérról kiöntötte a legyeket a ház előtt. Egy kis csirke odajött, megette a legyeket. Megette a kis tarka csirke s nemsokára elkezdett szédelegni. Azután megdöglött. Ez már szeget ütött a bába fejébe. Leöntötte a tányérokról a légyvizet s beletöltötte a kis kutya szájába. A kutya is megdöglött tőle. „Hisz ez nagyszerű,” - mondta - „ez jó, ez kell.” **(Bösvénnyel együtt)** Csinált ilyen légyvizet, és visszament a beteghez.

Amíg a Bíró a történetet mondja, egyik oldalról Komló közeledik lassan, bicegve. Másik oldalon lassan közeledik Hajnal, gyászban, ő főkötőjét oldja, vetkezik, Komló a zubbonyát gombolja föl. A kifutó széléhez érve megállnak, kettejük között a deszkák emelvénye: Hajnal kezét tárja ölelésre, vagy segítségre, Komló lerogy, és csak ül. Ameddig a Bíró beszél, csak így állnak, kimerevedve az időben, mint egy mozdíthatatlan szoborpár. Végül Hajnal lép az emelvényre. Miközben beszél, végig próbálja felnyalábolni Komlót, aki folyton folyvást összeecsuklik. Végül a hátára veszi, mint a zsákot.

Hajnal: Mire a levelek lehullanak... *(Komló nem néz rá, ő pedig nem mer hozzáérni)* Komló... szép vagy. Egészen olyan, mint az esküvőnkön. Jobban áll ez a csizma, mint a trágás papucs. Húzd le, ne szorítson. *(közelebb lép, hogy lehúzza a csizmát)* Egészen le vagy fogyva. Nem adtak enni nektek rendesen? Nekünk sem ment úgy a dolgunk... A kis csikasz, a kis farkaskölkünk már egészen... Na, vedd le a csizmát! *(most ér hozzá először, Komló túri)* Hűvös kezd lenni az idő. Majd bent panyókára veszed valamelyik régi kabátod. Bár ez is melegnek tűnik. A lábad fázni fog. Fáj? Nagyon csúnya. Eltaláltak? Gyere be a házba! Megmosdasz. Megtörüllek. No. Jer! *(nem mozdul, közben Hajnal a csizmát már lehúzta a lábáról)* Jární tudsz? A mankót eltüzeljük, ha jobban leszel. Komlóka. Komlócska. Ad majd jó meleget. Hazagyött mindenki? Már vártunk. Én nagyon vártam. A többiek is, bizonyos. *(szünet)* Itt vannak az idegen katonák. A faluban. Most velök mi lesz?

Bíró: Maga azt a bábát ismerte. Igaz?

Hajnal: Visszaadják? Kivégezik? Mégiscsak ellenség. Mit csinálnak velök? Mindenki visszajött? Jaj, de jó, hogy te jól vagy. Gyere be a házba! Vedd le a mocskos ruhádat! Hát hogy nézel ki?

Bíró: Mindenki ismerte őt. Mind az asszonyok.

Hajnal: Piszok a zubbonyod, piszok a nadrágod. Hun voltatok? Honnan gyösz? Megismersz még? Sokat ráncoltam a homlokom itt a magányomban. Na, gyere! *(elkezdi felnyalábolni, de kifogy az ereje)*

Bíró: Még a katonák is ismerték őt az asszonyoktól. Aztán akik hazatértek, ha eddig nem, hát most megismerték.

Hajnal: Akkor hallottad? *(kétségbeesik)* De én nem. *(fölvesszi a hátára)* Én nem mentem el megnézni őket. Én nem voltam ott. Komló, hát nem szégyelled magad? Hát azt hiszed? Én mondom, hogy én nem.

Bíró: Onnan tudták, ki az, hogy beszéltek, hogy összejártak.

Hajnal: *(menetel a szék felé)* Nem. Én nem.

Bíró: Maga is ott volt?

Hajnal: Nem, én nem. *(hátán Komlóval a székhez ér)*

Bíró: Hát mégis ismerte a Bösvény nénit. *(eddigre újra bíróságon vagyunk, Komlót a szék lábához helyezi, mint egy bábút)*

Hajnal: Ismertem. Nem közelről, de hallottam felőle.

Bíró: Csak nem az idegen katonáktól?

Hajnal: Mondom, hogy nem.

Bíró: Akkor maga nem járt oda hozzájuk?

Hajnal: Én nem.

Bíró: A Bösvény, a bába járt oda? Vén kecske is megnyalja a sót.

Hajnal: Nem. Úgy nem. Nem tudom.

Bíró: Hát hogy járt oda?

Hajnal: Elhajtani.

Bíró: Azt mondja, ölni járt a bába a katonatanyára.

Hajnal: A piciket.

Bíró: Honnan tudja, hogy oda járt, ha maga nem volt ott?

Hajnal: Híre volt.

Bíró: Híre volt a faluban, hogy ameddig a magyar katonák a vérben, sárban, mocsokban csúsznak, addig maguk eljárnak a hadifoglyokhoz.

Hajnal: Én nem jártam.

Bíró: Aztán annak is híre volt a faluban, hogy azoknak a szerencsétlen porontyoknak, akik nem kellettek maguknak, azoknak az életét erőszakkal elvették?

Hajnal: Én nem voltam ott.

Bíró: Azt mondja, híre volt mind ennek a szörnyűségnek, amit maguk elkövettek az idegen katonákkal? Hát hogy higgyem el, hogy nem volt ott, ha mindenről tudott, amit most az előbb elmondtam?

Hajnal: Nem voltam, nem voltam ott! Én szerettem a férjemet. *(a fény újra eltűnik a bíróról, már a faluban vagyunk, leborul Komlóhoz)* Szeretlek, szeretlek, szeretlek, szeretlek, szeretlek, szeretlek, szeretlek. *(egyre elkeseredettebben)*

Komló keze lassan emelkedni kezd a simogatásra, majd hirtelen irgalmatlan pofont ad Hajnalnak.

Bösvény: Mit kínlódsz vele! *(fülsiketítő égbekiáltás)*

A kifutó alól előbújnak az asszonyok, bábokkal hemperegnek, mintha az idegen katonákkal lennének együtt. Hajnal a pofon hatása alatt marad, szépen sorjában rendeződnek az események. Bösvény lemászik az emelvényről, a háttérben sírhantok tűnnek fel a vetítővászonon.

Bíró: Kire haragszik?

Bösvény a vászon aljáról elkezd fölfele húzni a beleket, amikor felér, magába tömi őket, mintha a sírból enné ki a tetemeket.

Bíró: Hát azokkal, akik hazajöttek, mi lett? Hát azokkal, akiket az éhség leverte? A betegekkel? Erre válaszoljon nekem!

Hajnal kétségbeesetten próbálja ide-oda hordozni Komló ernyedt testét a kifutón. Végül a vetítőnél lehajítja a nyílásba.

Bösvény: Mit kínlódsz vele!

Bíró: A háború után a kiéhezett világot áradattal környékezte a jövő ivadék: jött a bába, „mit kínlódsz vele”. **(Bösvénnyel együtt)**

Bösvény: Láttad már elleni a tehenet? Meleg a borjú teste!

Bíró: Az az életeket hajnal előtt az éjféli sötétbe vezette. Egyszerre zsákmánya lett az egész falu asszonynépe.

Bösvény: Inkább degeljen meg a szomszédé is!

Bíró: És ő háromszor evett húst naponta abban a faluban, ahol legfeljebb disznóöléskor zabálják tele hússal magukat az emberek. Maga meg az ura a nagy szegénységben meg egy falatot sem ettek.

A1: Majd belőled csinállok kesztyűt!

A2: Papunk sincsen, nem hogy istenünk!

A3: A kabátom is lángra gyújtom!

A4: Verjed, istenem, a szomszédot, a krákogásával együtt!

A5: Hogy csapna belém a mennykő!

A6: Elvágom annak a tyúknak a nyakát!

A7: Föleszik a házat is!

A1: Ha eddig nem jött vissza, már ne jöjjön!

A2: Hát a szart a lepedőből ki veszi ki?

A3: Megint megetted a kenyeret, te kis nyomorult!

A4: Átmegyek, abban nem lesz köszönet!

A5: Pusztulj, lábatlan!

A6: Vakulj meg, ha megint átdugod az ottromba pofád a kerítésen!

A7: Gyűlöllek.

Bíró: A gyermekkel mi történt?

Hajnal: Akkor a gyermek nőtt, nőtt, mindig rosszabbul viselte magát. Elment trénkocsisokhoz, hogy mulasson. Villanyoson is volt, onnan is elzavarták.

Bíró: Rendőr is volt, azt mért kellett otthagyni?'

Hajnal: Rossz visszagondolni. Rendőr volt, - de lopott. Azt mondja nekem a bábaasszony, - mért kínlódom vele. Kártyás, iszákos, lopott a gyermek. Azt mondja a bábaasszony... kért engem arra... ne kínlódjak vele.

Bíró: Mi érdeke volt abban a bábaasszonynak, hogy a maga fia meghaljon?

Hajnal: Pályázott az én házamra és mindig csak mondta: „mit kínlódsz vele”. És én azt mondtam: „a fiam részére kell a ház”... Mikor beteges volt a gyermek, újra jött, - jó sok idő telt el, és kérelmezett.

Bösvény: Mán megint beteg?

Hajnal: Beteg. És akkor bement a szobába, én főztem, az ebédet készítettem...

Bíró: „És én elkeseredésemben beleegyeztem”, - így mondta ezt maga.

A Bíró elkezd a vallomások lapjait lehajigálni az emelvényről. Minden mondat után hullanak a lapok.

Hajnal: Magátul tette bele.

Bíró: Hogy tette bele? Csak belenyúlt a zsebébe és kivette a mérget?

Hajnal: Kérem, igen. Az hordta magával mindig: „ő tőt bele, ő tőt bele”. Ezt hajtogatta.

Bíró: Mit beszél maga? Azt akarja elhitetni, hogy a bábaasszony magát sírva találta, megesett a szíve magán és a maga tudta nélkül mérget öntött a beteg fia ételébe. Maga ezt már részletesen bevallotta, s olyan dolgokat mondott, amit csak az tud, aki végrehajtotta. Csak orvosok tudhatják azokat a részleteket, ami a mérgezés után előállott, s maga mindent pontosan elmondott. Itt a vizsgálóbíró jegyzőkönyve. Magától találta ki? Vagy csak úgy beleírta?

Hajnal: Nem, én...

Bíró: *(olvassa a jegyzőkönyvből)* "A bábaasszony sürgetésére beleegyeztem" Ki mondta ezt? „A bábaasszony elhozta a folyadékot” Hol szedte ezt a vizsgálóbíró úr? Az ő vallomása ez, vagy a magáé? Ezek a maga szavai, vagy nem?

Hajnal: Nem igaz!

Bíró: „A folyadékot a bábaasszony a konyhában töltötte fiam levesébe, úgy, hogy arról fiam nem tudott” És most azt akarja elhitetni, hogy ő is adta be neki? A szájába? A betegnek? Hát hogy lehet azt emberileg elhinni, hogy elfogadta egy idegentől?

Hajnal: Nem volt idegen.

Bíró: Mit fizetett maga a bábaasszonynak?

Hajnal: Én a bábaasszonynak semmit se fizettem. Nem fizettem neki. Fiam halála után eljött, hogy fizessek neki, de nem fizettem. Semmit se fizettem.

Bösvény: Ha megrázom az abroszt, fél falu belekerül! Szóval szádat betedd!

Bíró: Ki vallotta azt, hogy a bábaasszony azt mondta magának: „Ez drága, Hajnalka; hatezer koronába kerül”? Mondta maga ezt, vagy nem mondta? Bántották magát a csendőrök, hogy ilyet vallott: Ütötték, verték, kínozták? Na, bántotta valaki?

Hajnal: Nem bántottak.

Bíró: Fenyegették?

Hajnal: Nem fenyegettek.

Bíró: Akkor miért mondta?

Hajnal: Hogy szabaduljak. Mert azt se tudtam, mi van velem.

Bíró: De ha nem bántották.

Hajnal: Elég az, hogy bekísértek.

Bíró: Bekísérték?... Ilyenkor érzékenykednek, mikor a csendőrök bekísérik: de a fiát meg tudta mérgezni.

A hangok összegubancolódnak a térben, egyszerre minden elhallgat. A gyerek jelenik meg (Komló, csak levetkőzve, bajusz nélkül, kibontott hajjal). Újra a faluban vagyunk, a Bíróról eltűnnek a fények.

Hunyor: Ne kiabálj!

Hajnal: Nem kiabálok!

Hunyor: De, kiabálsz.

Hajnal: Nem kiabálok! Nem kiabálok, nem veled kiabálok, nem érted? Nem veled kiabálok, neked kiabálok, de nem veled. Csak te vagy az egyetlen, akivel kiabálni merek. Ezért kiabálok neked. Istenem, kiabálhatok bárkivel. Kiabálhatok az esővel, hogy végre mossa már el ezt a világot, kiabálhatok a háborúval, hogy apádat hozza vissza végre, kiabálhatok a mocsokkal, hogy ne betegítsen többet, kiabálhatok a szomszéddal, hogy hagyjon aludni az örökös krákogásával, kiabálhatok a széllel, hogy állandóan vörösre fújja a kezem, ordíthatok a pénzzel, hogy jöjjön már, meg a

hússal, üvölthettek a kilinccsel, ha beleakad a kabátom, üvölthettek a jóistennel is, de nem hall meg egyik sem! Érted? Annyira haragszom, annyira haragszom...

A monológ végére a fiú eltűnik a háteréből, Hajnal egyedül marad pár másodpercre, folyton hajtogatja, hogy „annyira haragszom”.

Bíró: A bába már halott úgyis. Öngyilkos lett. Marólúgot ivott, és nem engedte, hogy a száját fölfeszítsék, hogy tejet öntsenek bele, hogy megmentsek. A családja se akarta, hogy megmaradjon, nem mentek orvosért. Könnyítsen a lelkén.

Csönd.

Bíró: Látott maga fecskét, hogy eteti a fiát? No, látott?

Hajnal: Láttam.

Bíró: Láta, hogy eteti őket? Feleljen, látta?

Hajnal: Láttam.

Bíró: Hát, tehenet látott, mikor ellik?

Hajnal: Láttam.

Bíró: Láta, hogy megnyalja, hogy félti. Láta?

Hajnal: Láttam.

Bíró: Hát, kutyát látott, ha bedobják a kölykét a vízbe, utána megy, és kimentti, igaz?

Hajnal: Igaz.

Bíró: Amit maga a vizsgálóbíró előtt mondott: igaz?

Hajnal: Igaz. Annyira haragszom. Annyira haragszom. Annyira haragszom...

Bíró: Kire haragszik?

Hajnal: Már senkire. Csak magamra. Arra, ahogy éltünk.